

Fast och klar: hr Vougt

Enligt Dagens Nyheters stenografiska referat yttrade försvarsminister Vougt i söndags i Ryssby följande:

Det förhåller sig märkvärdigt nog på det sättet att medan vårt land tidigare har blivit uppvaktat med allehanda framställningar för att inte säga påtryckningar för att vi skulle ansluta oss till någondera sidan, så har man nu ute i världen inställt det frieriet, och vi tycka att vi hört att motiveringen skulle vara den att man skall vänta med att återkomma till saken till efter den 19 september. Vad skulle anledningen till en sådan väntan vara? Är det måhända det att man tänker sig att det efter den 19 september skulle komma en regering här i landet som skulle föra en kurs som motsvarar vad endast ett litet fåtal tänker, men som inte motsvarar vad den stora majoriteten av folket tänker, eller är det kanske snarare på det sättet att man föreställer sig möjligheten av att den socialdemokratiska regeringen, vars kurs man vet är fast och klar, skulle komma att efterträdas av någon regering som under namn av en regering skulle vara så svagt att det inte skulle kunna stå emot påtryckningarna utifrån?

Det finns flera märkliga moment i dessa satser. Hr Vougt förklarar att västmakterna (av sammanhanget framgår att Ryssland ej åsyftas) gjort sig skyldiga till påtryckningar mot Sverige. Tidigare har utrikesministern och utrikesdepartementet gång efter annan dementerat ryktet att hänvändelser om ändring i den svenska politiken gjorts från detta håll. Dessa dementier är visserligen — såsom av utrikesministerns uttalanden vid en presskonferens framgår — inte korrekta; västmakterna har upptagit saken till diskussion, och hur skulle eljest förhandlingar kunna tänkas? Men intet som helst skäl finns att hävda förekomsten av påtryckningar. Blott kommunisterna har i genomskinligt syfte talat om sådana. Nu ansluter sig försvarsministern till kommunisterna. Är det med regeringens och utrikesledningens goda vilja? Vill hrr Erlander och Undén genom hr Vougt inge föreställningen att vi är utsatta för tvång väster ifrån? Eller har vi att göra med två utrikespolitiska linjer inom regeringen? Skall även dessa problem mörkläggas?

Hr Vougt säger vidare att den socialdemokratiska regeringens hållning är fast och klar; efter den 19 september riskerar

man däremot att få "någonting som under namn av regering skulle vara så svagt att det inte skulle kunna stå emot påtryckningarna utifrån". Hitills har man ansett det vara klart att meningsskiljaktigheter beträffande utrikespolitiken finns inom alla demokratiska partier, att valen inte kan eller bör påverkas av denna fråga, att ett övergivande av isoleringslinjen kräver en stark anslutning inom alla riktningar. Nu säger hr Vougt att en icke-socialistisk regering genom sin svaghet skulle bli tvungen att vika för påtryckningarna. Menar han att oppositionen, om den bildade regering, skulle söka utländsk hjälp för att hålla sig kvar vid styret? Vill han antyda att främmande makter skulle blanda sig i striden mellan Sveriges demokratiska partier och att några av dessa är beredda att av svaghet godta detta?

Frågan går vidare till regeringsledningen. Har hr Vougt — mannen som ilar i förväg då husbonden gör en gest — uttryckt regeringens mening? Eller har han för en gångs skull sprungit på egen hand? I senare fallet: kan regeringen verkligen med gott samvete göra bruk av hans tjänster i fortsättningen, även om det blott gäller en månad?

Det märkligaste — eller låt oss säga det intressantaste — är likväl att hr Vougt sagt allt detta. Samme man som för några år sedan, bland mycket annat, skrev: "Då det sägs att Tyskland är förutbestämt att inta en ledande plats i ett enat Europa, är detta en sanning som här i Norden icke bestrides av någon upplyst människa" (16 augusti 1941). Enligt hr Vougt borde svenskarna inte "betvivla ärligheten i den tyska ambitionen att skapa ett bättre Europa" (27 juli 1940).

Det är samme man som nu försöker lära oss klarhet och fasthet. Vad säger de socialdemokratiska redaktionerna och partiets aktiva arbetare — till 90 procent inte anpasslingar under kriget — om allt detta? Skäms ni för hr Vougt? Måste ni ändå hålla på honom som målsman för partiet? Eller kan ni inte för en gångs skull säga ifrån?

Statsministern och hr Vougt

I gårdagens nummer av Dagens Nyheter återgavs några stenografiskt upptecknade satser ur försvarsminister Vougt's föredrag i söndags i Ryssby. Två klara tankar kan utläsas ur hr Vougt's uttalanden. Den ena innebär att västmakterna — det talas ej särskilt om dem, men östblocket är på grund av sammanhanget uteslutet — skulle ha utövat "påtryckningar" på Sverige för att förmå oss att gå med på någon form av samverkan. Den andra innebär att den socialdemokratiska regeringen för en "fast och klar" politik; efter valen kunde det tänkas att denna regering efterträddes "av någon regering som under namn av en regering skulle vara så svagt att det inte skulle kunna stå emot påtryckningarna utifrån".

Dessa uttalanden har kommenterats av statsminister Erlander, vars på diktafon upptagna och kontrollerade reflexioner återges på första sidan i dagens nummer. Det är ingen överdrift att påstå att hr Erlanders yttranden på sitt sätt är lika egenartade som hr Vougt's.

Statsministern förkastar utan vidare möjligheten att talet om "påtryckningar" skulle vara riktigt i den meningen att västmakterna skulle ha gjort några med hot eller tvång förenade framställningar till Sverige. Med "påtryckningar" menar hr Vougt bara, säger hans kollega, "artiklar som stått att läsa i en del utländska pressorgan". Alltså, att till exempel i norsk press kritik riktats mot regeringens nuvarande politik, det är enligt hr Erlander något som hr Vougt rimligen kan kalla "påtryckningar". Varför sägs inte också att inhemska "påtryckningar" förekommit i kritiska tidningsartiklar och politiska tal? Har inte exempelvis hrr Lundstedt och Nerman — för att inte tala om Göteborgs Handelstidning och Dagens Nyheter — använt "påtryckningar" genom att förorda

en utrikespolitisk kursändring?

Hur kan hr Erlander orka med detta försvar av hr Vougt? Tror han att någon tror att hr Vougt menat så? Eller tror han att ett statsråd som uttrycker den honom tillskrivna uppfattningen genom dylika formuleringar är försvarad genom detta tillrättagande? Eller skämtar hr Erlander på en gång med hr Vougt och med den svenska allmänheten?

Men hr Erlander går vidare. Då statsrådet Vougt hotar med att ett nederlag för socialdemokratin skulle leda till att "någonting som under namn av en regering skulle vara så svagt" att det gäve efter för "påtryckningarna" skulle han inte heller mena någon självständigt. Han återger fortfarande någon utländsk tidning — hr Erlander "vill minnas att han sett något uttalande i ungefär denna riktning i Verdens Gang".

Enligt hr Erlander är alltså hr Vougt ett språkrör för vissa utländska tidningar; vad han säger är bara ett återgivande av en eller annan tidnings uttalanden om Sverige. Hr Vougt nämner visserligen inte dessa tidningar, han låtsas tala för sig själv, men hr Erlander kommer till hjälp med ett minne av Verdens Gang. Kanske finner vi här äntligen förklaringen till hr Vougt's uttalanden under världskriget. Inte heller då nämnde han att han blott var språkrör för någon annan. Svenska folket trodde och har fortsatt att tro att de uttalade meningarna var hans egna. Men varför inte anlita hr Erlanders förklaring; hr Vougt menade ingenting, han återgav blott — utan angivande av källa — vad Hitler menade. Det är en stor tanke — hr Erlanders kungstanke hitintills.

Så talar stats- och försvarsministrarna i den svenska regeringen. Maeterlinck har i ett drama skildrat hur en blind leder en grupp blinda mot undergången. Här leder en orolig och förvirrad taktiker de sina mot allmänt åtlöje.